

ДО ПРОБЛЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Наука, виконуючи в сучасних умовах роль головного економіко-відтворювального фактора в суспільстві, потребує належного забезпечення розвитку науково-технічної сфери України. Разом із тим парламентські слухання, які відбулися в липні 2014 року і були присвячені стану розвитку науки та науково-технічної сфери, констатували, що законодавство, яке було напрацьовано у цій сфері у перше десятиріччя незалежної України, створивши у цілому сприятливі умови для розвитку вітчизняної науки та економіки, в подальшому втратило стимулюючі чинники розвитку науки, належним чином не сформувало структуру державної підтримки інноваційної діяльності в Україні як цілісної системи з ефективним механізмом реалізації прийнятих рішень [1].

Між тим інновації вимагають сприятливого соціально-економічного середовища, включаючи і законодавче забезпечення функціонування національної інноваційної системи в цілому, а також її складової – інноваційних структур, які створюються з метою інтенсифікації розробки, виробництва та впровадження наукоємної конкурентоспроможної продукції із спрямуванням взаємоузгоджених дій наукових організацій, закладів освіти, промислових підприємств та інших суб'єктів на задоволення потреб внутрішнього ринку і нарощування експортного потенціалу країни.

Найбільш поширеним різновидом інноваційної структури організаційного типу на сьогодні є інноваційне підприємство (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг і може функціонувати як інноваційний центр, бізнес-інкубатор, технополіс, технопарк тощо (ст. 16 Закону України «Про інноваційну діяльність» [2]).

Набуття статусу інноваційної структури відбувається з дотриманням встановленої процедури, першим етапом якої є розробка і затвердження уповноваженим на це органом (на сьогодні – Комісією з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів) (далі – Комісія) проекту діяльності інноваційної структури, що по-

винен містити: визначення концепції та цілей функціонування інноваційної структури; визначення основного інноваційного продукту (товару, виду послуг); техніко-економічне обґрунтування; інформацію про учасників інноваційної структури; інформацію про її органи управління та положення про орган управління науково-технічною діяльністю інноваційної структури, погоджене з Державним агентством з питань науки, інновацій та інформації України (спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності) (далі – Держінформнауки України); бізнес-план, який передбачає комплекс підготовчих робіт інноваційної структури (проведення необхідної інформаційно-рекламної роботи, залучення коштів заінтересованих українських та іноземних інвесторів, виділення відповідної земельної ділянки тощо), робоче освоєння території, будівництво і оснащення конкретних об'єктів, формування творчих колективів, опрацювання організаційно-економічного механізму функціонування інноваційної структури, створення бізнес-центру, технологічних інкубаторів, інноваційних фондів, навчальних закладів, консалтингових і страхових фірм тощо, міжнародне співробітництво, виробничу та комерційну діяльність.

Проект діяльності інноваційної структури разом з її статутом або договором про спільну діяльність подаються до Комісії, яка організує проведення їх експертизи і визначає відповідність критеріям діяльності для набуття відповідного статусу (критерії визначаються Комісією, виходячи з вимог забезпечення світового рівня продукції/послуг, яку мають виробляти ці структури). Комісія готує експертний висновок та пропозиції щодо надання інноваційній структурі відповідного статусу, на підставі якого Держінформнауки України здійснює реєстрацію інноваційної структури та її основного інноваційного продукту шляхом включення її до Державного реєстру інноваційних структур та видачі відповідного свідоцтва встановленого зразка.

Поява розгалуженої системи інноваційних підприємств – данина часу. Зокрема, поява інноваційних центрів при вищих навчальних закладах пов'язується, перш за все, з недосконалістю чинного законодавства, яке не дозволяє вишам безпосередньо займатися реалізацією власних розробок. Тому і метою інноваційного центру при вишах являється створення середовища, котре було б зорієнтовано на ефективне використання наукового, науково-технічного і технологічного потенціалу навчального закладу з метою розробки, впровадження та промислового освоєння

нової техніки, наукової продукції, технологій, матеріалів та інших продуктів інтелектуальної діяльності.

До речі результатом парламентських слухань, де обговорювалось і питання недосконалості інноваційного законодавства, стала пропозиція про надання права науковим установам і вищим навчальним закладам виступати засновником (співзасновником) інших юридичних осіб, включаючи і такі інноваційні структури, як малі комерційні підприємства, дослідні виробництва, стартапи (від англ. – startup company, startup).

Це дуже важливо, оскільки, по-перше, сам термін «стартап» має декілька значень: від класичного розуміння компанії у будь-якій сфері діяльності (наприклад, широко відомі корпорації Google, Apple, Microsoft) до проектів, що розвиваються в умовах невизначеності, займаються розробкою нових товарів або послуг, знаходяться на стадії пошуку оптимальних бізнес-рішень і потребують фінансування. Виділяють як високотехнологічні стартапи, так і стартапи, які не вимагають високих технологій [3]. По-друге, якщо запропоноване залишиться тільки пропозицією парламентських слухань, без чіткого врегулювання на рівні законодавства організаційно-правової форми такого типу інноваційного підприємства як «стартап», на практиці навряд чи щось зрушиться з місця. Проте, відомо, що на сьогодні навіть реалізація прийнятих важливих для економіки України законів, серед яких «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та інших спеціальних нормативно-правових актів була фактично зупинена, а реалізація положень законів «Про наукові парки», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» здійснюється не в повній мірі. Між тим серед функцій держави, пов'язаних з регулюванням інновацій, особливе місце займають функція створення правової бази інноваційних процесів, а саме встановлення правових, економічних та організаційних умов інноваційно-орієнтованої науково-технічної та інвестиційної діяльності, а також формування науково-інноваційної інфраструктури, яка охоплює не тільки безпосередніх авторів інновацій – науковців, винахідників, а й різні за своєю організаційно-правовою формою юридичні особи приватного і публічного права.

Не можна залишати без уваги і той факт, що при фінансуванні інноваційних проектів, реалізація яких пов'язана з високим рівнем фінансового ризику і невизначеністю комерційного результату, інноваційні під-

приємства можуть використовувати різні форми кооперації, включаючи створення венчурних фондів, а також укладання партнерських угод на всіх стадіях розробки, освоєння і впровадження інновацій, що також потребує врегулювання на рівні законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про стан та законодавче забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави»: Постанова Верховної Ради України // Відом. Верхов. Ради України. – 2015. – № 16. – Ст. 117.
2. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. №40-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2002. – № 36. – Ст. 266.
3. Что такое стартап? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fingeniy.com/chto-takoe-startap/>.

Борисов Ігор Вячеславович – молодший науковий співробітник Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

О. М. Вінник

ЩОДО ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ІННОВАЦІЙ

Будь-яке явище в суспільному житті має дві сторони – позитивну та негативну – з тією чи іншою перевагою першої чи другої. Це стосується й інновацій, адже вони можуть стосуватися різних сфер – не лише суспільно корисних (охорона здоров'я, транспорт, освіта, наука тощо), але й шкідливих (обіг наркотиків чи контрафактних товарів, наприклад). Трапляється, що інновації лише умовно покращують відповідну сферу, на відміну від добре апробованих технологій, а часом – і створюють додаткові проблеми у відповідній сфері.

Подібну ситуацію можна проілюструвати на прикладі цьогорічних інновацій в регулюванні корпоративних відносин, зокрема, досить своєрідного відновлення права на подання похідного позову/ПП – своєрідного способу захисту інтересів учасників господарських товариств (насамперед, акціонерів), що полягає у наявності у них можливості подання позову в інтересах товариства у разі завдання йому шкоди внаслідок укладення невігідної для товариства угоди чи дій органів та/або поса-